

Da se vide, da se čuju · Да се виде, да се чују · Be seen, be heard

Da se vide, da se čuju · Да се виде, да се чују ·

Da se vide, da se čuju · Да се виде, да се чују · Be seen, be heard

Žene
u
medijima

иде, да се чују * Be seen, Be heard * Da se vide, da se siju * Da se vide,

Že**n**e u BiH

Da se vide, da se čuju.

Ž**E**_NE u

Med**i**j _ima

Helsinški parlament građana Banja Luka
IKV (Interchurch Peace Council) - Holandija

Banja Luka
Oktobar 2004.

иде, да се чују * Be seen, Be heard * Da se vide, da se čuju * Da se vide,

Zastupljenost ž**E**na u Med**i**jima poražavajuća

Kad bi prosječnog građanina Bosne i Hercegovine pitali koliko žena se pojavilo u dnevniku koji su juče gledali većina bi odgovorila da na to nisu obratili pažnju ili da je dnevnik vodila "baš jedna simpatična voditeljica". Ljudi prosto kada gledaju televiziju ili čitaju novine ne obraćaju pažnju na takve stvari kao što je medijska zastupljenost žena. I jedan od novinara kojeg je Helsinški parlament građana (hCa) Banjaluka angažovao za potrebe monitoringa je iskreno primjetio "da je u novinarstvu već 12 godina i da nije ni pojma imao koliko malo žena se pojavljuje u medijima."

Želeći da dođe do konkretnih podataka o zastupljenosti žena u medijima Helsinški parlament građana je u zadnjoj sedmici marta i predzadnjoj sedmici septembra organizovao monitoring šest dnevnih novina i šest televizijskih stanica u Bosni i Hercegovini.

Za potrebe ovog monitoringa hCa je angažovao novinare u Banjaluci (Milorad Milojević i Olga Lola Ninković), Sarajevu (Nataša Krsman i Žana Filipović) i Mostaru (Amela Rebac i Siniša Jokić).

U Banjaluci su se pratile "Nezavisne novine", "Glas Srpske", Radio televizija Republike Srpske i Alternativna televizija Banja Luka. U Sarajevu su novinarke pratile "Dnevni avaz", "Oslobođenje", NTV Hajat i Federalnu televiziju, a u Mostaru su praćeni "Dnevni list", "Večernji list BiH", HTV Oskar C i BHT 1.

Rezultati monitoringa su pokazali da su žene i dalje jako malo zastupljene u medijima. Nešto ih je više u pisanim medijima, tj. novinama (17%), dok su u televizijskom političko-informativnom programu zastupljene sa

svoga 8 procenata.

Muškarci ubjedljivo drže primat u svim oblastima života: politici, ekonomiji, sudstvu, policiji i stranačkom životu. Najviše su zastupljeni i u tekstovima i priložima koji govore o kriminalu, korupciji i ratnim zločinima, dok su žene, procentualno gledano, najprisutnije u oblastima zdravstva, kulture i socijalnih tema.

Prema rezultatima monitoringa ispada da se žene nešto pitaju samo kada je riječ o stvarima koje život znače, a to su zdravlje i potrošačka korpa, ali ih zato skoro nigdje nema kada je riječ o "visokoj politici" čiji akteri donose odluke bitne za cjelokupnu populaciju.

Primarni cilj monitoringa je bio da se vidi koliko i u kojim oblastima su žene u BiH zastupljene u medijima, koliko im je dato medijskog prostora u predizbornom periodu i da li je to razlog zbog kojeg birači rjeđe glasaju za žene. Zašto novinari češće za svoje sagovornike biraju muškarce nije bio predmet ovog medijskog istraživanja.

Iako su sve političke stranke na svojim listama imale 30% žena, u medijskom predstavljanju žene su se rijetko mogle vidjeti. Stranačke hronike i specijalizovane televizijske emisije sa gostima u studiju su bile u znaku muškaraca kandidata. Primjera radi za sedam dana u emisiji Radio televizije Republike Srpske "Izborna debata" nije predstavljena nijedna jedina žena kandidatkinja.

U brošuri "Žene u medijima" predstavljamo vam rezultate četrnaestodnevno monitoringa novina i TV stanica, ilustrovane grafikonima, koji nedovmsleno pokazuju da je medijska zastupljenost žena u BiH i dalje poražavajuća.

Napominjemo da su novinari koji su radili monitoring pratili samo događaje u vezi sa bosanskohercegovačkom svakodnevicom.

Estrada, sportske rubrike, specijalizovani novinski dodaci, vijesti iz svijeta i regiona, kao ni voditelji i novinari koji potpisuju tekstove, nisu bili predmet ovog monitoringa.

иде, да се чују * Be seen, Be heard * Da se vide, da se čuju * Da se vide,

Martovski mONitoring novina OD 25.03. DO 31.03.

"OSLOBOĐENJE":

UKUPAN BROJ TEKSTOVA: 151

1. Broj tekstova u kojima je jedini akter žena: 15
2. Broj tekstova u kojima je jedini akter muškarac: 54

BROJ TEKSTOVA SA VIŠE AKTERA: 82

1. žene: 40
2. muškarci: 182

BROJ FOTOGRAFIJA: 148

1. Broj fotografija na kojima je samo žena: 21
2. Broj fotografija na kojima je samo muškarac: 52

"NEZAVISNE NOVINE":

UKUPAN BROJ TEKSTOVA: 306

1. Broj tekstova u kojima je jedini akter žena: 31
2. Broj tekstova u kojima je jedini akter muškarac: 123

BROJ TEKSTOVA SA VIŠE AKTERA: 152

1. žene: 62
2. muškarci: 356

BROJ FOTOGRAFIJA: 43

1. Broj fotografija na kojima je samo žena: 1
2. Broj fotografija na kojima je samo muškarac: 26

"GLAS SRPSKE":

UKUPAN BROJ TEKSTOVA: 305

1. Broj tekstova u kojima je jedini akter žena: 34
2. Broj tekstova u kojima je jedini akter muškarac: 121

BROJ TEKSTOVA SA VIŠE AKTERA: 150

1. žene: 117
2. muškarci: 420

BROJ FOTOGRAFIJA: 54

1. Broj fotografija na kojima je samo žena: 8
2. Broj fotografija na kojima je samo muškarac: 27

"VEČERNJI LIST BIH":

UKUPAN BROJ TEKSTOVA: 68

1. Broj tekstova u kojima je jedini akter žena: 13
2. Broj tekstova u kojima je jedini akter muškarac: 46

BROJ TEKSTOVA SA VIŠE AKTERA: 9

1. žene: 20
2. muškarci: 39

BROJ FOTOGRAFIJA: 102

1. Broj fotografija na kojima je samo žena: 12
2. Broj fotografija na kojima je samo muškarac: 36

"DNEVNI LIST":

UKUPAN BROJ TEKSTOVA: 539

1. Broj tekstova u kojima je jedini akter žena: 82
2. Broj tekstova u kojima je jedini akter muškarac: 236

BROJ TEKSTOVA SA VIŠE AKTERA: 221

1. žene: 135
2. muškarci: 299

BROJ FOTOGRAFIJA: 143

1. Broj fotografija na kojima je samo žena: 26
2. Broj fotografija na kojima je samo muškarac: 117

"DNEVNI AVAZ":

UKUPAN BROJ TEKSTOVA: 244

1. Broj tekstova u kojima je jedini akter žena: 20
2. Broj tekstova u kojima je jedini akter muškarac: 184

BROJ TEKSTOVA SA VIŠE AKTERA: 40

1. žene: 24
2. muškarci: 83

BROJ FOTOGRAFIJA: 269

1. Broj fotografija na kojima je samo žena: 28
2. Broj fotografija na kojima je samo muškarac: 234

MARTOVSKI MONITORING ŠEST NOVINA

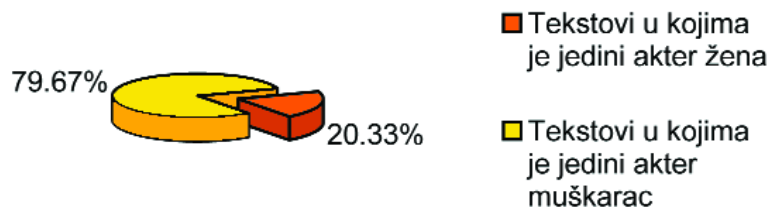
Ukupan broj tekstova: 1614

1. Broj tekstova u kojima je žena jedini akter: 195
2. Broj tekstova u kojima je muškarac jedini akter: 764

Broj tekstova sa više aktera: 654

1. Žene: 398
2. Muškarci: 1379

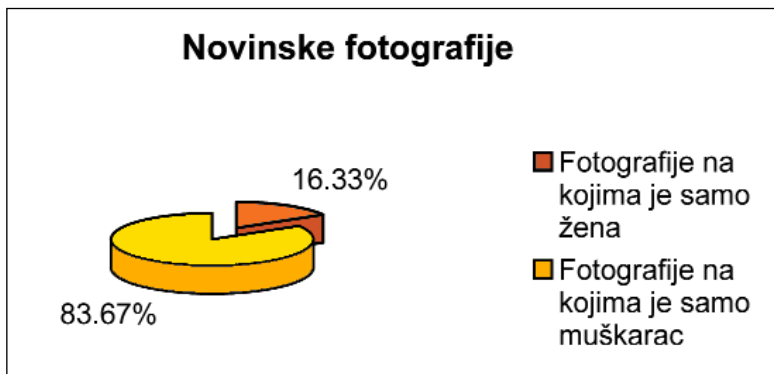
Žene i muškarci u novinskim tekstovima

MARTOVSKI MONITORING FOTOGRAFIJA U NOVINAMA

Ukupan broj fotografija: 759

1. Fotografije na kojima je jedini akter žena: 96
2. Fotografije na kojima je jedini akter muškarac: 492

Martovski mONitoring televizijskih dnevnik

BHTV 1:

UKUPAN BROJ PRILOGA: 45

1. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo žena: 1
2. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo muškarac: 12

BROJ PRILOGA SA VIŠE AKTERA: 32

1. Žene: 16
2. Muškarci: 65

HTV OSKAR C:

UKUPAN BROJ PRILOGA: 34

1. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo žena: 2
2. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo muškarac: 15

BROJ PRILOGA SA VIŠE AKTERA: 17

1. Žene: 16
2. Muškarci: 36

FTV (FEDERALNA TV):

UKUPAN BROJ PRILOGA: 61

1. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo žena: 1
2. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo muškarac: 40

BROJ PRILOGA SA VIŠE AKTERA: 20

1. Žene: 6
2. Muškarci: 56

NTV HAJAT:

UKUPAN BROJ PRILOGA: 49

1. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo žena: 3
2. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo muškarac: 19

BROJ PRILOGA SA VIŠE AKTERA: 27

1. Žene: 16
2. Muškarci: 61

DNEVNIK RT RS:

UKUPAN BROJ PRILOGA: 61

1. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo žena: 1
2. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo muškarac: 19

BROJ PRILOGA SA VIŠE AKTERA: 41

1. Žene: 11
2. Muškarci: 89

DNEVNIK ATV (ALTERNATIVNA):

UKUPAN BROJ PRILOGA: 56

1. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo žena: 1
2. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo muškarac: 6

BROJ PRILOGA SA VIŠE AKTERA: 49

1. Žene: 14
2. Muškarci: 142

U periodu od 25. marta do 31. marta novinari su pratili i informativne emisije u udarnom terminu od 20h do 22h, kada najviše ljudi i sjedi pred televizorom.

U tom terminu na Radio televiziji Republike Srpske emitovana je emisija "Stop bijelog kugi" u okviru koje su bila dva priloga u kojima su se pojavilo 5 žena i 3 muškarca. Emitovana je i emisija "Pošteno govoreći" na temu trgovina ženama. U studio su bila pozvana 4 gosta - jedan muškarac i tri žene, a u sklopu emisije emitovana su i dva priloga u kojima su akteri bili dvije žene i tri muškarca.

Na Alternativnoj televiziji prikazane su u praćenom terminu tri emisije in-

formativno-političkog karaktera: "Šum" gdje je gost bio jedan muškarac (inače u ovoj emisiji učestvuje samo jedan gost), "Dosije" u kojem su emitovana tri priloga sa 8 žena i 12 muškaraca, te emisija "Nezvanično" u kojoj su o uticaju estrade na kulturu govorili jedna žena i tri muškarca, gosti u studiju.

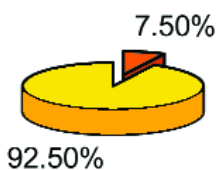
MARTOVSKI MONITORING DNEVNIKA

Ukupan broj priloga: 306

1. Broj priloga u kojima je jedini akter žena: 9
 2. Broj priloga u kojima je jedini akter muškarac: 111
- Broj priloga sa više aktera: 186
1. žene: 79
 2. muškarci: 459

Monitoring 42 televizijska dnevnika u martu je pokazao da su žene najzastupljenije u oblasti zdravstva (40,74%), kulture, nauke i religije (35,48%), u temama sa socijalnom tematikom (22,89%), te u oblasti obrazovanja (17,24%). S druge strane, žene su vrlo malo zastupljene u priložima koji govore o radu vlada i parlamenata, o stranačkim aktivnostima, te o radu sudova, vojske i policije.

Žene i muškarci u televizijskim priložima

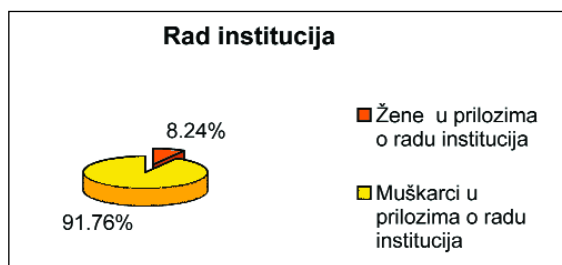

■ Prilozi u kojima je žena jedini akter

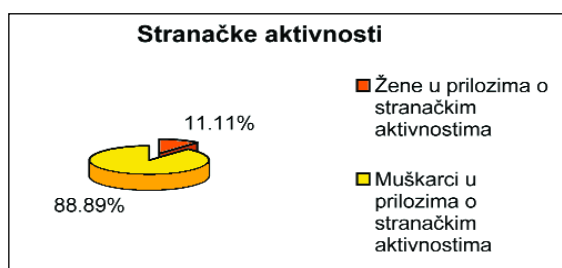
■ Prilozi u kojima je muškarac jedini akter

Oblasti u kojima se najčešće pojavljuju žene

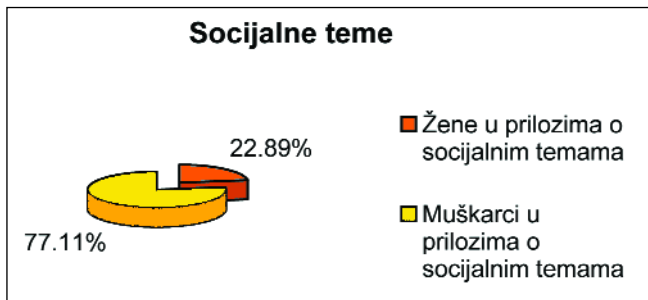
UKUPAN BROJ PRILOGA O RADU INSTITUCIJA: 92

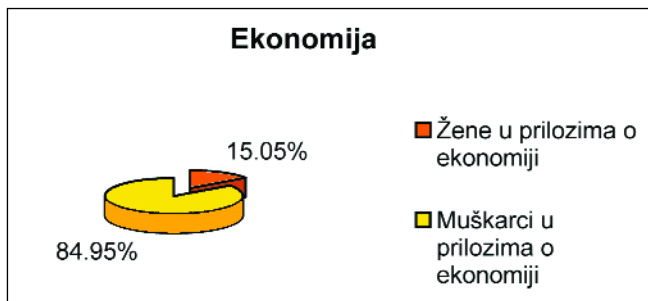
UKUPAN BROJ PRILOGA O STRANAČKIM AKTIVNOSTIMA: 29

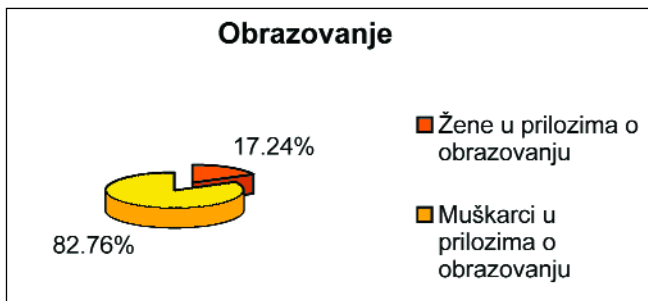
UKUPAN BROJ PRILOGA O SOCIJALNIM TEMAMA: 39

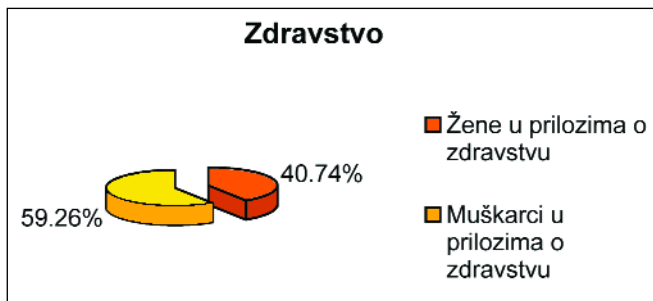
UKUPAN BROJ PRILOGA O EKONOMIJI: 44

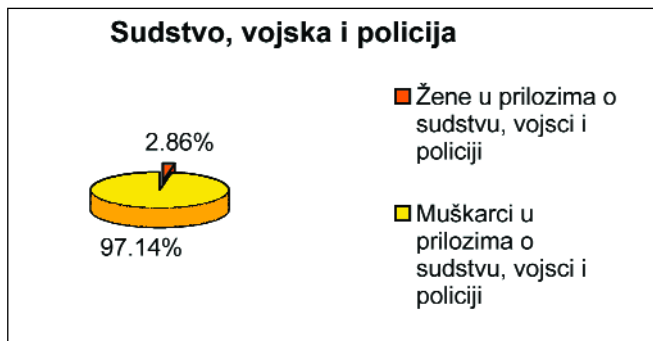
UKUPAN BROJ PRILOGA O OBRAZOVANJU: 11

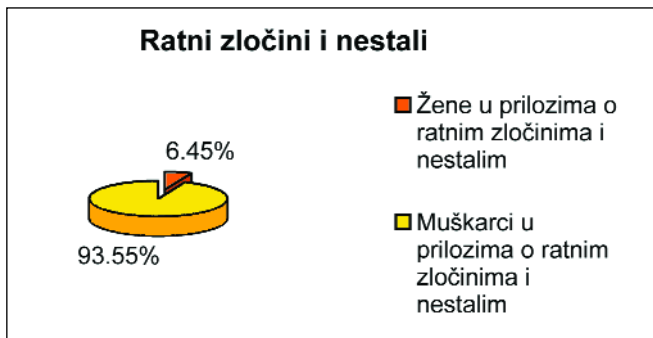
UKUPAN BROJ PRILOGA O ZDRAVSTVU: 11

UKUPAN BROJ PRILOGA O SUDSTVU, VOJSCI I POLICIJI: 18

UKUPAN BROJ PRILOGA O RATNIM ZLOČINIMA I NESTALIM: 22

...иде, да се чују * Be seen, Be heard * Da se vide, da se čuju * Da se vide, da se čuju *

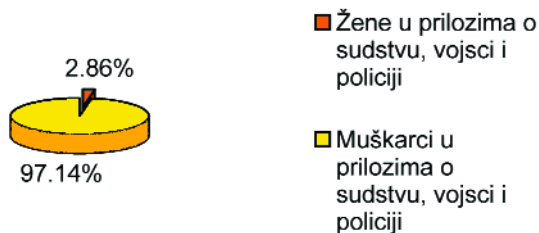
UKUPAN BROJ PRILOGA O KRIMINALU, KORUPCIJI, CRNOJ HRONICI I ELEMENTARNIM NEPOGODAMA: 27

Kriminal, korupcija, crna hronika i elementarne nepogode

UKUPAN BROJ PRILOGA O KULTURI, NAUCI I RELIGIJI: 20

Sudstvo, vojska i policija

UKUPAN BROJ PRILOGA O EKOLOGIJI: 4

Ratni zločini i nestali

Zapažanja i komentari novinara

MILORAD MILOJEVIĆ, NOVINAR RADIJA SLOBODNA EVROPA:

U sedam dana istraživanja samo jedan prilog je bio na Televiziji RS u kojem je jedna žena bila glavni akter. Isto tako jedan čitav dnevnik RT RS-a je prošao, a da se nijedna žena nije spomenula. U svim oblastima iz kojih su rađeni prilozi apsolutno dominiraju muškarci. Tek ponegdje se spomene ili pojavi žena.

U toku istraživanja emitovane su i dvije emisije na RT RS-u političkog i socijalnog karaktera. U "Aktuelnostima" akter nije bila nijedna žena, dok je u emisiji "Stop bijelog kugi" bilo nešto više žena nego muškaraca.

Kada je riječ o dnevnoj štampi, prateći "Glas Srpske" tokom sedam dana ustanovio sam da su muškarci najmanje 4 puta više zastupljeni od žena. Omjer je nešto manji kada su u pitanju oblasti obrazovanja i kulture.

Zaključak je jasan: to su muški dnevnik RT RS-a i muške novine "Glas Srpske". Situacija je uopšte katastrofalna kada je u pitanju zastupljenost žena u medijima BIH. Tek ponegdje se pojavi emisija posvećena isključivo ženi. Nema ni naznaka da bi se uskoro takvo stanje moglo promijeniti s obzirom da je žena, još uvijek, u javnom životu nedovoljno prisutna. Na svim bitnim funkcijama su muškarci, nosioci političkih lista su muškarci, u kulturnom životu ponovo muškraci, itd, a sve je to rezultat, kako je neko rekao, "još uvijek nedovoljne fleksibilnosti balkanskog mentaliteta". No, 21. vijek je pred nama.....

NATAŠA KRSMAN, NOVINARKA "NEZAVISNIH NOVINA":

Monitoring dnevne štampe:

Prateći tekstove objavljene u dnevnim novinama "Oslobođenje" od 25. 03. do 31. 03. može se zaključiti da žene u društveno-političkom životu

иде, да се чују * Be seen, Be heard * Da se vide, da se čuju * Da se vide,

BiH jako malo učestvuju. Sudeći po tekstovima novinara "Oslobođenja" žene su najaktivnije u zdravstvu i obrazovanju, a vrlo rijetko se pojavljuju u ekonomiji i kulturi. Kada je u pitanju zastupljenost žena u politici, mora se naglasiti da se uglavnom pojavljuju iste žene iz vrha pojedinih političkih partija, a tako je i u Haškom tribunalu gdje se uvijek koriste izjave glavne tužiteljice Karle Del Ponte ili glasnogovornice Florens Artman. Čak i u oblastima za koje se smatralo da u njima dominiraju žene, njih je jako malo ili u njihovo ime izjave daju muškarci. Takav je slučaj u rubrici kulture, gdje ukoliko se radi o mješovitom orkestru ili pozorišnoj grupi, uvijek se koriste izjave muškaraca, a žene su samo pobrojane kao učesnici. Što se fotografija tiče, najviše ih je sa ženskim likom u anketama u gradskim rubrikama. Na fotografijama koje ilustruju rad državnih institucija, žene su prisutne samo u pozadini (portparoli) ili u okviru protokola-dok dodaju dokumenta na potpis svojim šefovima. Inače, zastupljenost žena i na fotografijama i u tekstovima najviše se osjeti u anketama i na stranama hronike gradova.

Monitoring Dnevnika NTV Hajat

Nezavisna televizija Hajat u svojim polučasovnim informativnim emisijama gotovo da je zanemarila prisustvo žena u društveno-političkom životu. Sudeći po odabiru priloga razlog za to bi mogla biti dnevna događanja koja su istisnula takozvane sporovozne teme. U dnevnim događajima glavnu ulogu, svakako, vode muškarci, a svi prilozi koji nisu bili u vezi sa aktuelnostima imali su zastupljenost žena. One su svoje mjesto imale uglavnom u socijalnim temama, zdravstvu i obrazovanju. Interesantno je da su na NTV Hajat najviše mjesta žene dobile u sportskim rubrikama.

Monitoring specijalnih emisija

Sudeći po odabiru gostiju u specijalnim emisijama u kojima se govorilo o aktuelnim dešavanjima u BiH, žena kao da i nema u ovoj zemlji. Čak i kada se govorilo direktno o njihovoj sudbini tražilo se mišljenje muškaraca (trgovina ženama - BHTV 1 "Pošteno govoreći" sa Duškom Jurišić) PRIMJEDBA: Iako su žene malo zastupljene, teško je za to osuditi muškarce, jer su ove emisije uglavnom uređivale žene, a i glavni i odgovorni urednik lista "Oslobođenje" je žena.

ŽANA FILIPOVIĆ, NOVINARKA RADIJA SLOBODNA EVROPA:

Rezultati monitoringa već na prvi pogled pokazuju potpunu neizbalansiranost i nejedanku zastupljenost muškaraca i žena u udarnim TV emisijama koje su praćene i u dnevnoj štampi.

Gotovo su poražavajući podaci kada je riječ o broju izjava, odnosno zastupljenosti žena i muškaraca u dnevniku FTV i listu "Dnevni avaz".

O najvažnijim i najinteresantnijim temama govorili su uglavnom muškarci što ukazuje na činjenicu koliko su dominantni da govore o prilikama i svakodnevnici BiH društva.

Procenat je moguće izračunati iz dostavljenih tabela, ali otprilike 85 do 90 odsto je u korist muškog pola. Muškraci govore o gotovo svim temama iz širokog spektra BiH političkog, privrednog, vjerskog života. Skoro nikako žene ne govore o vjerskim temama.

S obzirom na broj izjava i vrijeme koje su dobile u centralnoj informativnoj emisiji FTV i "Dnevnom avazu" u sedam analiziranih dana, žene su ograničene na tek nekoliko oblasti. To su zdravstvo, obrazovanje i pojedine socijalne teme, uglavnom o povratničkim i izbjegličkim problemima i to iz ugla žene žrtve.

Političke teme su gotovo uvijek muška problematika, a u izvještajima o radu političkih partija definitivno primat i dominaciju imaju muškarci.

Tek pojedine koje se pojave obavljaju funkcije ministara kantonalnog i rjeđe državnog nivoa. Stiče se utisak da se žena "nešto pita" samo kada je to nužno i kada ih se ne može izbjeći!

Nisam primjetila ni jednu temu u medijima koji su praćeni, o kojoj su žene govorile više od muškaraca.

Zastupljenost žena u informativnim emisijama i dnevnim listovima možda najbolje oslikava i njen položaj u javnom životu u BiH.

OLGA LOLA NINKOVIĆ, NOVINARKA AGENCIJE "ONASA":

U dnevnim novinama "Nezavisne novine" najveći broj žena prisutan je u rubrikama koje se tiču kulture, obrazovanja i zdravstva. Veoma ih je mali broj u oblastima ekonomije i socijalne tematike, dok ih je zanemarljivo malo u radu institucija, vojsci, policiji, sudstvu i stranačkim aktivnostima. Broj fotografija u kojima se pojavljuju žene u odnosu na muškarce je veoma mali. Žena ima na grupnim fotografijama koje ne tretira monitoring

i koje praktično i nisu u vezi sa tekstom u kojem bi se one pominjale kao akteri, sagovornice i sl.

Kada je riječ o dnevnicima Alternativne televizije, u priložima koji su emitovani žene se uglavnom pojavljuju kao sagovornice u anketama koje je novinar slučajno zaustavio na ulici. Žena kao stručno lice za određenu oblast se rijetko pojavljuje.

AMELA REBAC, NOVINARKA RADIJA STUDIO 88:

Dnevna štampa:

"Večernji list BiH" štampa se u Širokom Brijegu na hrvatskom jeziku. Ova novina izlazi na 63 stranice od čega je 13 stranica posvećeno događanjima u BiH. Osam stranica pokrivaju Republiku Hrvatsku i svijet, dok je 40 stranica posvećeno crnoj hronici, revijalnim događajima, umrlicama i TV programu. Osim toga, svaki broj Večernjeg lista donosi i poseban prilog različite tematike.

TV monitoring:

Hrvatska TV Oskar C locirana je u Mostaru, a signalom pokriva veći dio Hercegovine. Takođe, ova TV stanica je članica Mreže plus i emitira pojedine dijelove njenog programa. U dnevniku HTV Oskar C reemitiraju se prilozima iz svijeta, VOA, redakcije na hrvatskom jeziku.

U sedam dnevnih izdanja "Večernjeg lista" i šest izdanja Dnevnika HTV Oskara C nije napravljen ni jedan tematski prilog vezan za žene i ženska prava i položaj žena u društvu. Žene se jedino pojavljuju kao akteri priloga iz zdravstva, ekologije i kulture. Nema ih u političkim događajima, prikazu rada institucija, policiji, sudstvu...Vrlo rijetko se pojavljuju kao akteri priloga iz ekonomije i Haškog tribunala. Ovo na neki način pokazuje da nema "smišljene" uređivačke politike po ovom "ženskom" pitanju i da je veoma mali broj žena urednica informativnih programa. Javnost nije informirana, što za posljedicu ima stanje društvene svijesti u kojem žena nije važan faktor društva i promjena u društvu.

SINIŠA JOKIĆ, NOVINAR "NEZAVISNIH NOVINA":

Već dvanaest godina sam u novinarstvu i nisam mogao ni da sanjam koliko malo žena se pojavljuje u novinama ili na televiziji. Tek kada sam počeo da radim ovaj monitoring uvidio sam tu nesrazmjernost.

Septembarski mONitoring noVina

OD 20. 09 DO 26. 09. 2004.

"OSLOBOĐENJE":

UKUPAN BROJ TEKSTOVA: 166

1. Broj tekstova u kojima je jedini akter žena: 10
2. Broj tekstova u kojima je jedini akter muškarac: 44

BROJ TEKSTOVA SA VIŠE AKTERA: 112

1. žene: 68
2. muškarci: 234

BROJ FOTOGRAFIJA: 148

1. Broj fotografija na kojima je samo žena: 20
2. Broj fotografija na kojima je samo muškarac: 82

"GLAS SRPSKE":

UKUPAN BROJ TEKSTOVA: 428

1. Broj tekstova u kojima je jedini akter žena: 25
2. Broj tekstova u kojima je jedini akter muškarac: 159

BROJ TEKSTOVA SA VIŠE AKTERA: 244

1. žene: 114
2. muškarci: 662

BROJ FOTOGRAFIJA: 108

1. Broj fotografija na kojima je samo žena: 1
2. Broj fotografija na kojima je samo muškarac: 77

иде, да се чују * Be seen, Be heard * Да се виде, да се чују * Да се виде,

"VEČERNJI LIST BIH":

UKUPAN BROJ TEKSTOVA: 78

1. Broj tekstova u kojima je jedini akter žena: 12
2. Broj tekstova u kojima je jedini akter muškarac: 41

BROJ TEKSTOVA SA VIŠE AKTERA: 25

1. žene: 21
2. muškarci: 46

BROJ FOTOGRAFIJA: 108

1. Broj fotografija na kojima je samo žena: 8
2. Broj fotografija na kojima je samo muškarac: 36

"DNEVNI LIST":

UKUPAN BROJ TEKSTOVA: 253

1. Broj tekstova u kojima je jedini akter žena: 33
2. Broj tekstova u kojima je jedini akter muškarac: 145

BROJ TEKSTOVA SA VIŠE AKTERA: 75

1. žene: 44
2. muškarci: 144

BROJ FOTOGRAFIJA: 142

1. Broj fotografija na kojima je samo žena: 17
2. Broj fotografija na kojima je samo muškarac: 74

"DNEVNI AVAZ":

UKUPAN BROJ TEKSTOVA: 289

1. Broj tekstova u kojima je jedini akter žena: 21
2. Broj tekstova u kojima je jedini akter muškarac: 198

BROJ TEKSTOVA SA VIŠE AKTERA: 70

1. žene: 43
2. muškarci: 163

BROJ FOTOGRAFIJA: 313

1. Broj fotografija na kojima je samo žena: 25
2. Broj fotografija na kojima je samo muškarac: 224

"NEZAVISNE NOVINE":

UKUPAN BROJ TEKSTOVA: 456

1. Broj tekstova u kojima je jedini akter žena: 42
2. Broj tekstova u kojima je jedini akter muškarac: 286

BROJ TEKSTOVA SA VIŠE AKTERA: 128

1. žene: 97
2. muškarci: 602

BROJ FOTOGRAFIJA: 79

1. Broj fotografija na kojima je samo žena: 7
2. Broj fotografija na kojima je samo muškarac: 40

SEPTEMBARSKI MONITORING ŠEST NOVINA

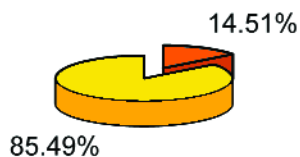
Ukupan broj tekstova: 1670

1. Broj tekstova u kojima je žena jedini akter: 143
2. Broj tekstova u kojima je muškarac jedini akter: 873

Broj tekstova sa više aktera: 654

1. Žene: 387
2. Muškarci: 1851

Fotografije: mart-septembar

- Fotografije na kojima je samo žena
- Fotografije na kojima je samo muškarac

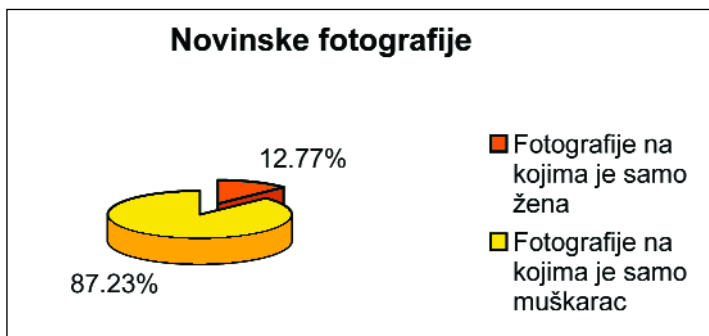
...иде, да се чују * Be seen, Be heard * Da se vide, da se čuju * Da se vide,

SEPTEMBARSKI MONITORING FOTOGRAFIJA U NOVINAMA

Ukupan broj fotografija: 898

1. Fotografije na kojima je jedini akter žena: 78

2. Fotografije na kojima je jedini akter muškarac: 533

Septembarski mONitoring televizijskih dneVnika

BHT 1:

UKUPAN BROJ PRILOGA: 63

1. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo žena: 3
2. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo muškarac: 18

BROJ PRILOGA SA VIŠE AKTERA: 42

1. Žene: 21
2. Muškarci: 82

HTV OSKAR C:

UKUPAN BROJ PRILOGA: 51

1. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo žena: 4
2. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo muškarac: 18

BROJ PRILOGA SA VIŠE AKTERA: 29

1. Žene: 20
2. Muškarci: 51

иде, да се чују * Be seen, Be heard * Da se vide, da se čuju * Da se vide,

FEDERALNA TV:

UKUPAN BROJ PRILOGA: 64

1. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo žena: 1
2. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo muškarac: 29

BROJ PRILOGA SA VIŠE AKTERA: 34

1. Žene: 11
2. Muškarci: 74

NTV HAJAT:

UKUPAN BROJ PRILOGA: 49

1. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo žena: 1
2. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo muškarac: 11

BROJ PRILOGA SA VIŠE AKTERA: 37

1. Žene: 21
2. Muškarci: 66

DNEVNIK RT RS:

UKUPAN BROJ PRILOGA: 63

1. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo žena: 2
2. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo muškarac: 21

BROJ PRILOGA SA VIŠE AKTERA: 40

1. Žene: 22
2. Muškarci: 85

DNEVNIK ATV (ALTERNATIVNA):

UKUPAN BROJ PRILOGA: 67

1. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo žena: 0
2. Broj priloga u kojima se pojavljuje samo muškarac: 23

BROJ PRILOGA SA VIŠE AKTERA: 44

1. Žene: 22
2. Muškarci: 154

SEPTEMBARSKI MONITORING DNEVNIKA

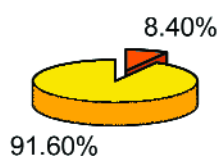
Ukupan broj priloga: 357

1. Broj priloga u kojima je jedini akter žena: 11
2. Broj priloga u kojima je jedini akter muškarac: 120

Broj priloga sa više aktera: 226

1. žene: 117
2. muškarci: 512

Žene i muškarci u televizijskim priložima

■ Prilozi u kojima je jedini akter žena

■ Prilozi u kojima je jedini akter muškarac

...иде, да се чују * Ве seen, Ве heard * Да се виде, да се чују * Да се виде,

Oblasti u kojima se najčešće pojavljuju žene

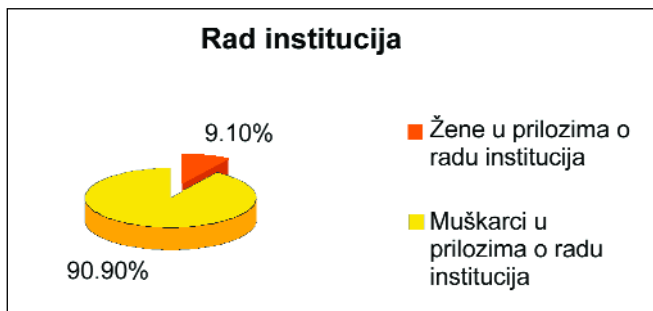
Septembarski monitoring televizijskih dnevnika urađen je sedam dana prije održavanja lokalnih izbora u BiH¹. Željeli smo da vidimo koliko će mediji u tom periodu dati prostora ženama kandidatkinjama. Pojedine televizijske kuće uopšte nisu ni pratile predizborne aktivnosti (BHT1), dok su druge televizije imale specijalizovane emisije posvećene isključivo izborima. U emisiji Radio televizije Republike Srpske "Izborna debata" u kojoj su stranke predstavljale svoje kandidate, za sedam dana nije predstavljena nijedna jedina žena kandidatkinja. Ili u emisiji Alternativne televizije Banjaluka "Altermedija" u kojoj se govorilo o izborima, u studiju je bilo petoro gostiju - petorica muškaraca i nijedna žena.

Rezultati septembarskog monitoringa 42 televizijska dnevnika slični su martovskim. Žene su najviše bile zastupljene u priložima o zdravlju i kulturi (35,71%), obrazovanju (28,57%), ekologiji (27,27%) i socijalnim temama (23,65%).

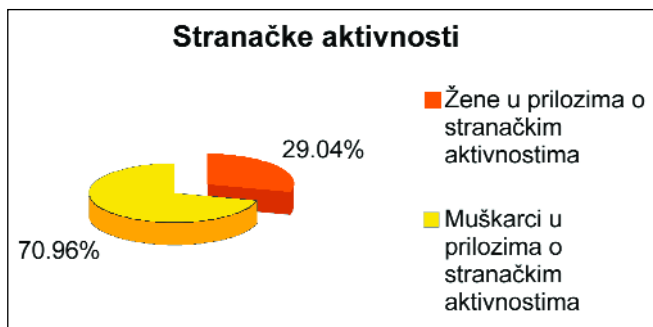
Najmanje ih je u priložima koji se bave radom sudova, policije i vojske (6,32%). Malo su zastupljene i u priložima koji pokrivaju rad državnih i entitetskih institucija, komisija i agencija (9,10%), a kada je riječ o ekonomiji i tu su žene rijetko pojavljuju u ulozi nekoga ko daje stručno mišljenje ili analizira situaciju.

¹ Lokalni izbori u BiH održani su 2. oktobra 2004.

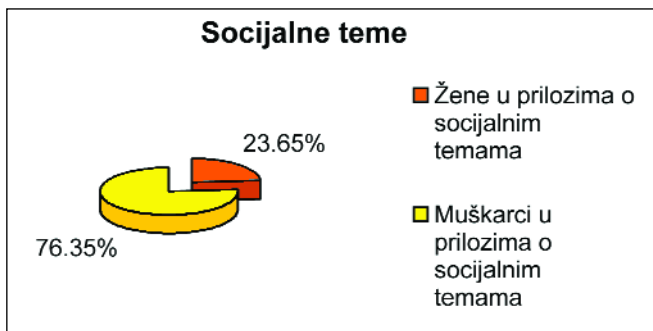
UKUPAN BROJ PRILOGA O RADU INSTITUCIJA:

UKUPAN BROJ PRILOGA O STRANAČKIM AKTIVNOSTIMA:

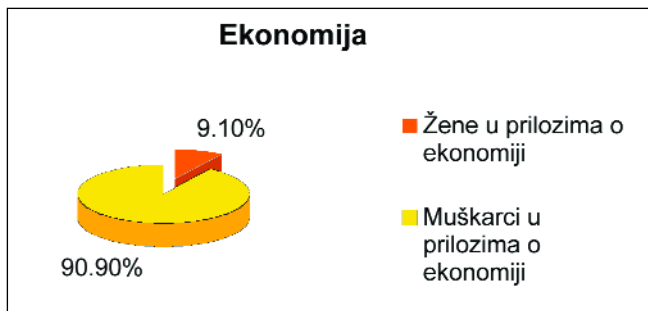

UKUPAN BROJ PRILOGA O SOCIJALNIM TEMAMA:

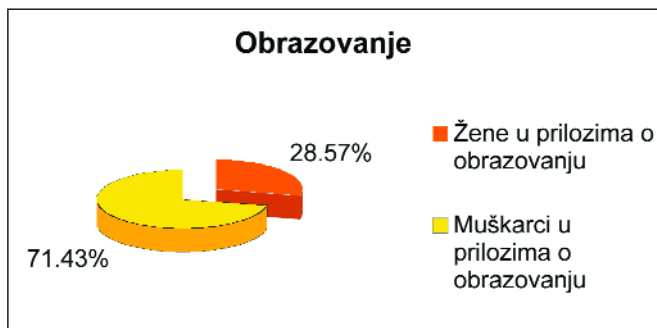

...иде, да се чују * Be seen, Be heard * Da se vidi, da se čuje * Da se vidi, da se čuje * Da se vidi, da se čuje *

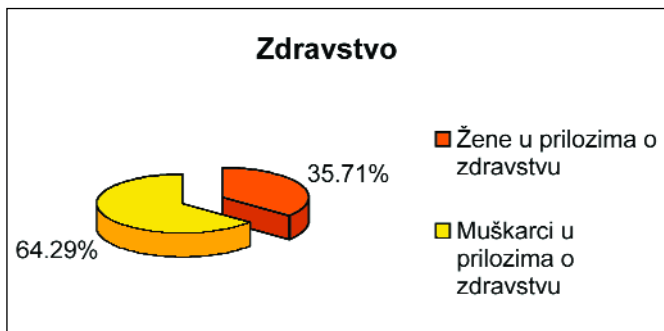
UKUPAN BROJ PRILOGA O EKONOMIJI:

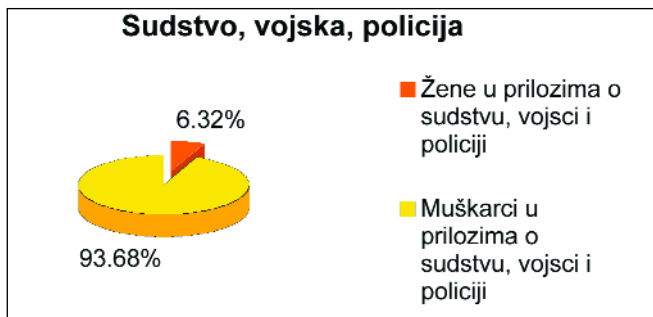
UKUPAN BROJ PRILOGA O OBRAZOVANJU:

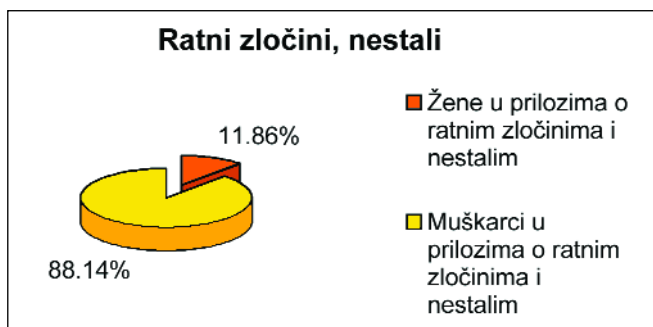
UKUPAN BROJ PRILOGA O ZDRAVSTVU:

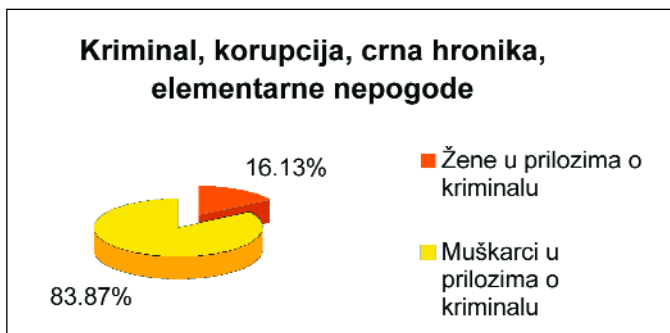
UKUPAN BROJ PRILOGA O SUDSTVU, VOJSCI I POLICIJI:

UKUPAN BROJ PRILOGA O RATNIM ZLOČINIMA I NESTALIM:

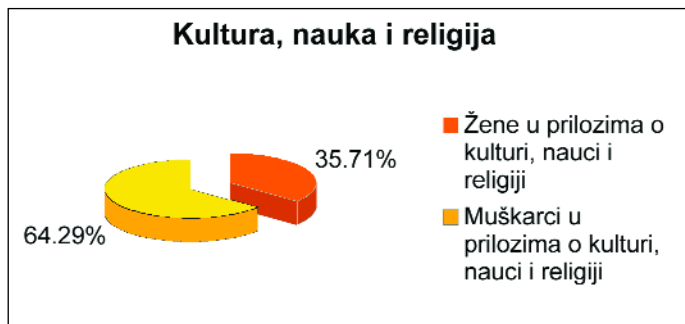

UKUPAN BROJ PRILOGA O KRIMINALU, KORUPCIJI, CRNOJ HRONICI I ELEMENTARNIM NEPOGODAMA:

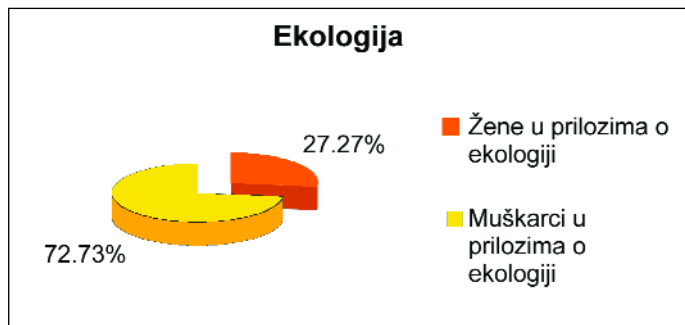

...иде, да се чују * Be seen, Be heard * Da se vide, da se čuju * Da se vide, da se čuju *

UKUPAN BROJ PRILOGA O KULTURI, NAUCI I RELIGIJI:

UKUPAN BROJ PRILOGA O EKOLOGIJI:

Zapažanja i komentari novinara

NATAŠA KRSMAN, NOVINAR "NEZAVISNIH NOVINA":

Dnevna štampa - Oslobođenje

Prateći zastupljenost žena u tekstovima novinara "Oslobođenja" može se primijetiti da se izjave žena vrlo rijetko koriste, pa čak i ako su one bile prisutne na događaju koji su pratili (konferencije za štampu, okrugli stolovi i slično). Žene su, na žalost, najčešće zastupljene kroz rad udruženja i ženskih nevladinih organizacija koje su u vezi sa traženjem nestalih osoba.

Predizborna kampanja pokazala je zašto u svakodnevnim događajima nema žene, jer se u izbornim štabovima stranaka nisu potrudili da na tribine pozovu svoje članice, niti da im daju bilo kakvu aktivnost u stranci koja bi pokazala da su i žene dio ovog društva. Tako Socijaldemokratska partija (SDP) BiH, čije aktivnosti "Oslobođenje" pomno prati, prilikom predstavljanja kandidata naglašavaju da na kandidatskoj listi imaju 35 odsto žena. Od svih 35 odsto SDP-ovih žena čitaoci "Oslobođenja" za sedam dana ovog monitoringa mogli su samo čuti za ime Suade Hadžović i Besime Borić, koje su visoko pozicionirane u ovoj stranci, a jedna je i kandidat za načelnika. Sve ostalo su muškarci. Slično je i sa ostalim strankama koje su dobile prostor da se predstave u "Oslobođenju", ali je primjer SDP-a očigledan s obzirom na prostor koji im je ustupljen. Ni teme koje su stranke birale da pokažu kakvi su njihovi programi ne bave se pitanjima položaja žene u društvu, što se može opravdati željom da obrade što više lokalnih problema opštine u kojoj se kandiduju.

Vijesti u sedam - NTV Hajat

Nezavisna televizija Hajat, koja centralnu informativnu emisiju "Vijesti u sedam" emituje svakim danom u 19 časova, osim subotom, nije mnogo pažnje posvetila ženama. Ponovo su žene zastupljene, uglavnom, u zdravs-

иде, да се чују * Be seen, Be heard * Da se vide, da se čuju * Da se vide,

tvu i obrazovanju, te u radu Haškog tribunala i u procesu traženja nestalih. Nije bilo znatnih pomaka u odnosu na monitoring iz marta ove godine. Ova televizija nije pratila izbornu kampanju.

Specijalna emisija - Korak - NTV Hajat

U emisiji "Korak" NTV Hajat, koja se emituje ponedjeljkom u 21 čas, govorilo se o izborima, ali ne tako što će se predstavljati kandidati, već da se pokaže koliko su građani svjesni činjenice da oni biraju vlast koja ih predstavlja. U studiju su bile tri žene, predstavnica Centra civilnih inicijativa Majda Balorda - Stojanov, član Izborne komisije BiH Lidija Korać i portparol RAK Dunja Mijatović. Svaka od njih govorila je o izborima sa aspekta posla kojim se bave, a emitovane su i ankete iz bh. gradova u kojima su građani komentarisali da li treba i hoće li izaći na izbore. U anketama su se novinari potrudili da bude približno jednak broj žena i muškaraca.

OLGA LOLA NINKOVIĆ, NOVINAR AGENCIJE ONASA:

ALTERNATIVNA TELEVIZIJA

U "Stranačkoj hronici" ATV-a, u periodu od 20. do 26.

septembra u 19.30 h, emitovano je ukupno 126 priloga (saopštenja za javnost, pres konferencije, izjave, tribine). U 118 priloga muškarac je glavni akter, dok su žene pojavljuju samo u 8 priloga.

Takođe, u posmatranom periodu emitovana je i jedna emisija "Altermedija", posvećena predizbornoj kampanji. Od petoro gostiju u studiju svi su bili muškarci.

DNEVNIK ATV u 19.00 h

U centralnoj informativnoj emisiji ATV-a "Dnevniku" u 19.00 h, od 20. do 26. septembra emitovano je ukupno 67 priloga koji su se odnosili na događaje u BiH. Od tog broja muškarac je bio glavni akter u 23 priloga, a žena ni u jednom. Od 44 priloga u kojima se pojavilo više aktera, žene su bile sagovornice ili su davale izjave u 22 slučaja, a muškarci u 154.

ŽANA FILIPOVIĆ, NOVINAR RADIJA SLOBODNA EVROPA:

Kad je riječ o zastupljenosti žena u medijima i septembarски monitoring pokazao je gotovo ista zapažanja kao i onaj rađen u martu.

Žene su se uglavnom pojavljivale u prilozima i tekstovima koji su obrađivali socijalnu tematiku, obrazovanje, zdravlje i povremeno kulturu.

U političkom i javnom životu, čak i u vrijeme predizborne kampanje, procenat zastupljenosti žena je veoma nizak.

Medij koji je bio predmet monitoringa - Federalna TV- minimalno je pratila predizbornu kampanju, tako da se tek u dvije specijalne emisije u dnevnom terminu moglo vidjeti nešto od predizbornog predstavljanja.

Nekoliko kandidata bile su žene i to uglavnom malih opozicionih stranaka. Drugi medij "Dnevni avaz" koji je pratio kampanju objavljivanjem saopštenja, ali i praćenjem predizbornih skupova, veoma malo ili gotovo nikako pratio je nastupe žena kandidata, uglavnom zato što ih i nije bilo.

U temama koje obrađuju sudstvo, policiju, ekonomiju, kriminal i korupciju žene se gotovo i ne spominju, jer u bosanskohercegovačkom društvu ne zauzimaju liderske pozicije u ovim oblastima, a što mediji uglavnom i prate.

Oblasti u kojima se žene najčešće pominju i prikazuju su izbjeglički život, porodica i socijalni problemi svakodnevnice sa kojom je suočeno BiH društvo.

MILORAD MILOJEVIĆ, NOVINAR RADIJA SLOBODNA EVROPA:

Mora se odmah na početku reći da su rezultati ovog sedmodnevnog istraživanja porazniji od prethodnog kada je u pitanju učešće žena u javnom političkom i kulturnom životu iskazanom kroz dva medija (RTRS i "Glas Srpske").

Prateći emisiju pod nazivom "Izborna debata" RTRS-a u kojoj stranke predstavljaju svoje kandidate, za sedam dana nije predstavljena nijedna jedina žena kandidat.

U pet dnevnika RTRS-a nije emitovan nijedan prilog u kojem je žena glavni akter, a u ostala dva zabilježen je samo po jedan takav prilog. Gledajući ukupno dnevnik RTRS-a učešće žena naspram muškaraca ne prelazi odnos 1: 5. Ima dana kada su u čitavom dnevniku ne spomene nijedna ili se eventualno pojavi jedna žena.

Slična je situacija i sa banjalučkim dnevnim listom "Glas srpske". U izbornim rubrikama žene učestvuju sa manje od 10 procenata, a ukupno pojavljivanje žena u tekstovima ove novine je negdje između 15 i 18 procenata.

AMELA REBAC, NOVINAR RADIJA STUDIO 88:

Zanemarljivo je mali broj žena koje mediji tretiraju kao ravnopravnog sagovornika.

I ovo istraživanje potvrđuje da su žene najviše zastupljene kao jedne od sagovornika na teme ekologije, socijalnih prava, zdravstva, kulture i obrazovanja i rada općinskih institucija.

Također, prilikom pres konferencije jedne stranke na kojoj se pojavljuju jedan muškarac i dvije žene, minutaža (br. sekundi tonskog dijela) je ista za dvije žene kao i za jednog muškarca.

Razloge za ovakvo ponašanje medija vidim u:

- a) manjem angažmanu žena u javnom i političkom životu uopšte
- b) nepostojanju jasne uređivačke politike medija kada je u pitanju gender podjela i važnost zastupljenosti žena u ovakvoj vrsti promocije (bilo pisanom, bilo elektronskom, pa čak i kada su fotografije u pitanju).

SINIŠA JOKIĆ, NOVINAR "NEZAVISNIH NOVINA":

Osnovno zapažanje je nepostojanje nikakvih informacija o predizbornim aktivnostima na "državnoj televiziji" - BHT.

Dnevnik BHT nije sadržajan, pa prema tome ni broj žena ne može biti izražen u prilogima koji se emituju u njihovoj centralnoj informativnoj emisiji "Dnevnik" u 19.00.

Izuzev "Žena Srebrenice", haških predstavnica Del Ponteove i Hartmanove i tek pokatkad kulturnih "pregalaca" žena - u spomenutom Dnevniku su dominantni političari, sekretari i ekonomisti ...uz neizbježene snimke haških optuženika.

Jedini ustupak "dominaciji žene" u dnevniku BHT 1 bio je prilog o "Izboru za mis BiH", ali to je već estrada.

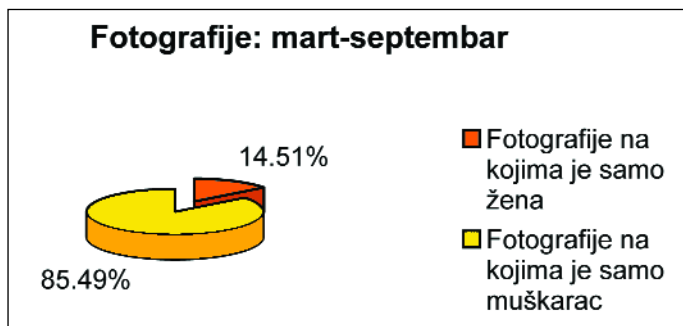
Moje lično mišljenje je da se urednici i novinari Dnevnika BHT 1 "plaše" žena ili nisu vični imati u prilogu ženu ekonomistu (primjera radi). Naravno, bilo bi izvan stereotipnih okvira da "tamo neka žena" priča i iznosi stavove, kamoli da nešto zaključuje. Toliko o BHT 1.

Dnevni list je novina koja napreduje u smislu promocije žene, većina autora tekstova su žene i nije minoran broj žena u njihovim tekstovima.

MONITORING FOTOGRAFIJA: MART-SEPTEMBAR

Ukupan broj fotografija: 1657

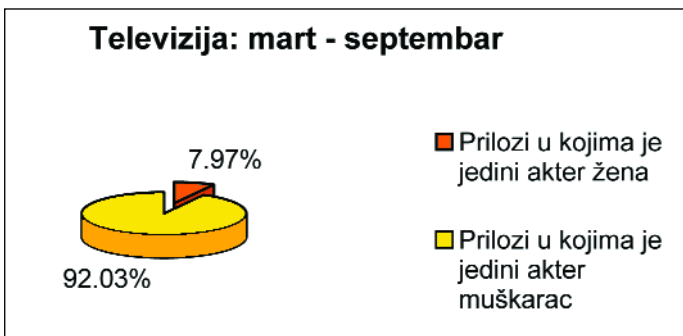
1. Fotografije na kojima je jedini akter žena: 174
2. Fotografije na kojima je jedini akter muškarac: 1025

TELEVIZIJSKI DNEVNICI: MART-SEPTEMBAR

Ukupan broj priloga: 663

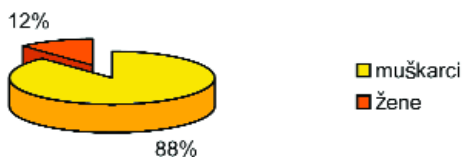
1. Broj priloga u kojima je jedini akter žena: 20
 2. Broj priloga u kojima je jedini akter muškarac: 231
- Broj priloga sa više aktera: 412
1. žene: 196
 2. muškarci: 971

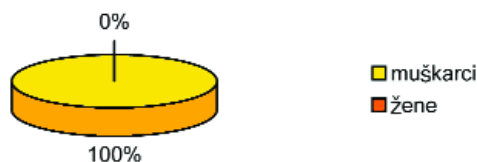
Pre**diz**borna kam**p**anja

U predizbornom periodu, kada je riječ o aktivnostima i kampanjama stranaka, žene su bile veoma malo zastupljene. Drastičan poražavajući primjer su izborne debate organizovane na Radio-televiziji Republike Srpske, gdje se u toku sedam dana nije pojavila niti jedna žena. Podaci ne govore o mnogo boljoj zastupljenosti ni kada je riječ o drugim medijima. Kao ilustraciju navodimo posebne izborne programe RTRS i ATV, kao i rubrike o stranačkim aktivnostima u dnevnim listovima "Oslobođenje" (u 36 tekstova, 11 aktera su bile žene, a 81 muškarci) i "Dnevni avaz".

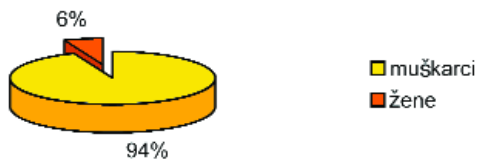
OSLOBODENJE - STRANAČKE AKTIVNOSTI

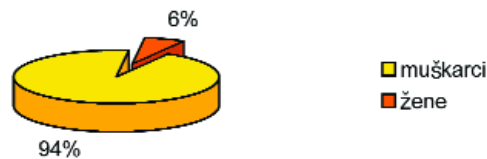
RTRS - IZBORNA DEBATA

DNEVNI AVAZ - STRANAČKE AKTIVNOSTI

ATV - STRANAČKA HRONIKA

Summary

WOMEN UNDERREPRESENTED IN THE MEDIA

The Helsinki Citizens' Assembly Banja Luka monitored six newspapers and six TV-stations in Bosnia and Herzegovina in March and September 2004 to collect data about women's participation in the media. The monitoring was conducted by six journalists in Banja Luka (Milorad Milojević and Olga Lola Ninković), Sarajevo (Nataša Krsman and Žana Filipović) and Mostar (Amela Rebac and Siniša Jokić).

Journalists in Banja Luka monitored "Nezavisne novine", "Glas Srpske", Radio-television of Republika Srpska and Alternative television Banja Luka. In Sarajevo, journalists monitored "Dnevni avaz", "Oslobođenje", NTV Hajat and Federal television, while in Mostar "Dnevni list", "Večernji list BiH", HTV Oskar C and BHT 1.

The results showed women's participation in news, reports and articles is very low. The situation is slightly better in newspaper reports (17% of all subjects of news articles were women), while in political and news editions in TV they participated 8% only. News report mostly about men in all segments of like: politics, economy, judiciary, police and activities of political parties. However, they are also major subjects in reports about crime, corruption and war crimes. Percentage of women increases in reports about health, culture and social issues, but it is still far from reflecting equality.

It can be said women speak only when it is about issues of everyday life, but they are not represented as actors of "high politics", although this is where major decisions related to health and life standard are made.

This shows, journalists select men to be their interviewees, however the reasons were not the subject of this research.

Goal of this monitoring was to see to what extent women are repre-

sented in the media in general and in election period as well¹ and whether this might be the reason why voters do not vote for them. Although all political parties had 30% of women in candidate lists, there were almost no women candidates in the media. Reports about activities of political parties and specialised election talk shows showed only men candidates. For example, in seven days of "Election debate" in RTV of Republic of Srpska there was neither one women candidate presented as a guest.

¹ Local election held on October 2nd 2004

иде, да се чују * Be seen, Be heard * Da se vide, da se siju * Da se vide,

Sadržaj

ZASTUPLJENOST ŽENA U MEDIJIMA PORAŽAVAJUĆA	4
MARTOVSKI MONITORING NOVINA OD 25.03. DO 31.03.	6
MARTOVSKI MONITORING TELEVIZUSKIH DNEVNIKA.....	10
OBLASTI U KOJIMA SE NAJČEŠĆE POJAVLJUJU ŽENE	13
ZAPAŽANJA I KOMENTARI NOVINARA.....	17
SEPTEMBARSKI MONITORING NOVINA OD 20. 09 DO 26. 09. 2004.....	21
SEPTEMBARSKI MONITORING TELEVIZUSKIH DNEVNIKA.....	25
OBLASTI U KOJIMA SE NAJČEŠĆE POJAVLJUJU ŽENE	28
ZAPAŽANJA I KOMENTARI NOVINARA.....	
MART-SEPTEMBAR	
PREDIZBORNA KAMPANJA.....	
SUMMARY	

Projekat
Žene u BiH - da se vide, da se čuju

Izdavač
Helsinški parlament građana Banja Luka

Za izdavača
Lidija Živanović

Pripremila
Dragana Dardić

Medije pratili
Amela Rebac, Siniša Jokić, Nataša Krsman, Žana Filipović, Milorad Milojević,
Olga Lola Ninković

Grafički dizajn
Maja Ilić

Štampa
"Grafid" Banja Luka

Za "Grafid"
Branislav Ivanković

...иде, да се чују * Be seen, Be heard * Da se vide, da se siju * Da se vide,

Da se vide, da se čuju · Да се виде, да се чују · Be seen, be heard

Da se vide, da se čuju · Да се виде, да се чују ·

Da se vide, da se čuju · Да се виде, да се чују · Be seen, be heard

Da se vide, da se čuju · Да се виде, да се чују ·

Da se vide, da se čuju · Да се виде, да се чују · Be seen, be heard

Be seen, be heard

Helsinki Parliament of Citizens
Krfaska 84, Banja Luka
Bosnia and Herzegovina
e mail: hcabi@blic.net

IKV
PO Box 85803, The Hague
The Netherlands
e mail: mstruyk@ikv.nl

Be seen, be heard

Da se vide, da se čuju · Да се виде, да се чују ·